

Maarit Similä, Ilpo Mannerkoski & Jari Ilmonen

Metsähallituksen vastuulajien tila ja suojelutaso vuonna 2006

Lahokapo

Boros schneideri Panzer

- Luonnonsuojeluasetus: erityisesti suojeltava, rauhoitettu
 - Luontodirektiivi: liitteen II laji
 - Uhanalaisuusluokka vuonna 2000: VU, vaarantunut
 - **Suojelutason kokonaisarvio vuonna 2006: epäsuotuisa riittämätön**
-

Levinneisyysalue ja esiintyminen

Lahokapon levinneisyysalueen pinta-ala on 1 600 km². Pinta-ala on määritetty nykyisten 10x10 km:n esiintymisruutujen yhteenlaskettuna pinta-alana. Lajin todellinen levinneisyysalue lienee kartalla esitettyä laajempi katkaen yhtenäisempänä ainakin alueen Pohjois-Karjalasta Kainuuseen pitkin itärajaa. Alue on sopivan habitaaatin niukkuuden vuoksi kuitenkin todennäköisesti melko hajanainen. Muualla Suomessa sijaitsevat esiintymispaikat ovat selvästi erillisiä eivätkä ole yhteydessä itärajan esiintymisalueeseen (kuva 1).

Lahokapon levinneisyyden kehityssuunta on arvioitu vakaaksi tarkastelujaksolla 1990–2006. Lajin levinneisyysalueen varsinainen supistuminen on tapahtunut jo 1900-luvun alussa. Tiedon lisääntymisen vuoksi lajin tunnettu levinneisyysalue on kasvanut viime vuosina. Laji on voinut hävitä joistakin ruuduista hakkuiden seurauksena. Nykyinen levinneisyys tunnetaan kohtalaisen hyvin.

Lahokapon nykyisen levinneisyysalueen tila on arvioitu suotuisaksi.

Populaatiokoko

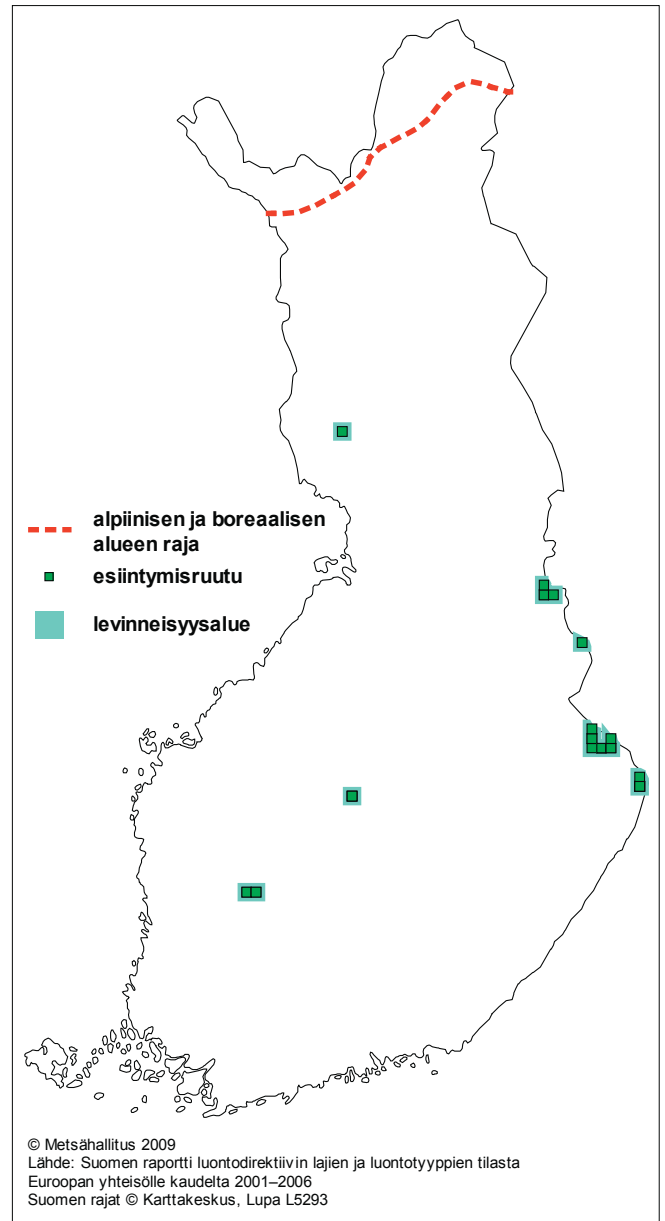
Lahokapon populaatiokoko (taulukko 1) on arvioitu 10x10 km:n esiintymisruutujen määränä, sillä lajin esiintymien määrän arviointi ei onnistu suoraan lajista tallennettujen havaintojen sijainnin perusteella. Yhdeltäkään alueelta ei ole selvitetty asuttujen puiden määrää. Vuoden 2006 loppuun mennessä esiintymistä ei oltu selvitetty missään systemaattisesti, vaan kovakuoriaistutkijat olivat etsineet lajia aktiivisesti sopivilta paikoilta niillä käydessään. Vuonna 2007 esiintymistä on selvitetty systemaattisemmin Pohjois-Karjalan kolmella suojelualuella (Tikkamäki 2007).

Taulukko 1. Lahokapon populaatiokoko.

	Suomessa yhteensä	Borealisella alueella	Alpiinisella alueella
10 x10 km ruutuja	vähintään 16	vähintään 16	–

Lajin populaation kehityssuunta on arvioitu vakaaksi tarkastelujaksolla 1980–2006. Sopivien elinympäristöjen häviämisen perusteella lahokapon kokonaispopulaatio Suomessa on pienentynyt, mutta se on tapahtunut lähinnä havaintoruutujen sisällä. Pienentyminen ei käy ilmi 10x10 km:n ruutujen vähentyneenä määränä.

Lahokapon populaatiot tunnetaan kohtalaisesti. Tunnetut paikat on tallennettu ympäristöhallinnon Eliölajitietojärjestelmään. Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa on vii-

Kuva 1. Lahokapon levinneisyys.

me vuosina tehty paljon kovakuoriaisselvityksiä, samoin vanhoissa metsissä muuallakin Suomessa.

Lajin populaation tilan on arvioitu olevan epäsuotuisa riittämätön.

Lajin elinympäristöt

Lahokapo elää vanhoissa männiköissä tai mäntyvaltaisissa metsissä, joissa on jatkuvasti tarjolla äskettäin kuolleita mäntyjä. Se elää myös metsäpaloalueilla palon tappamisessa männyissä. Asiantuntija-arvio elinympäristön pinta-alasta tunnettujen esiintymispaikkojen perusteella on noin 50 km². Sopivan elinympäristön määriä esiintymisruuduilla ei kuitenkaan ole selvitetty.

Lajin elinympäristön kehityssuunta on arvioitu pienentyneeksi tarkastelujaksolla 1980–2006. Lahokapolle sopivia männikköjä on hakattu tarkastelujakson aikana, myös havaintopaikkojen tuntumasta ennen niiden suojelua. Pohjois-Karjalassa monet havaintopaikat ovat suojelualueiden ulkopuolella, mutta ne liittyvät usein yksittäisiin kuolleisiin säästöpuihin hakatuilla tai poltetuilla alueilla suojelualueiden läheisyydessä.

Lahokapon elinympäristön tila tunnetaan huonosti. Sopivan elinympäristön määriä esiintymisruuduilla ei ole selvitetty.

Lajin elinympäristön tilan on arvioitu olevan epäsuotuisa riittämätön.

Lajiin vaikuttaneet ja vaikuttavat tekijät sekä tulevaisuuden ennuste

Varttuneiden männiköiden hakkuut, kuolleiden puiden kaataminen ja tehokas metsäpalojen torjunta ovat heikentäneet ja tulevat heikentämään lajin esiintymistä. Lajin tulevaisuus ei voine olla hyvä, koska noin kolmasosa havaintopaikoista on Natura-verkoston ja suojelun ulkopuolella. Ilman radikaalia muutosta metsänkäsittelyssä laji säilyy todennäköisesti vain suojelualueilla. Metsähallitus säästää tunnetut talousmetsien esiintymispaikat lajin tiukan suojelustatuksen (erityisesti suojeltava) perusteella. Pidempiaikaisen säilymisen tarvitseman riittävän suuren alueen määrittäminen ja turvaaminen voi kuitenkin olla vaikeaa. Vielä toteamattomat paikat häviävät talousmetsistä.

Nykyisten suojelualueiden ennustetaan takaavan lahokapon levinneisyysalueen säilymisen nykyisen kaltaisena. Todennäköisesti lajin populaatiokoko kuitenkin

pienenee. Laji säilyy suojelualueilla, mutta talousmetsissä sen tulevaisuus on huonompi.

Lahokapon tulevaisuuden ennusteen arvioidaan olevan epäsuotuisa riittämätön.

Suojelutilanne ja hoitotoimet

Kaksi kolmasosa lahokapon nykyisistä havaintopaikoista (taulukko 2; havaintopaikan tila olemassa oleva ja viimeisin havainto tehty vuonna 1980 tai sen jälkeen) on Natura-alueilla. Natura-alueiden ulkopuoliset havainnot ovat Natura-alueiden lähituntumassa.

Vuosina 2003–2012 tuotetaan ennallistamismenetelmien pystyynkuollutta mäntypuuta eri puolilla Suomea, huomioiden lahokapon tiedossa oleva levinneisyys.

Suojelu-, hoito- ja tiedonkeruutarve

Lahokapon esiintymien rajaaminen erityisesti suojeltavana lajina ei välttämättä ole järkevää, koska pystyyn kuollut mänty tarjoaa lahokapon toukalle sopivaa ravintoa vain rajallisen ajan. Ennallistamismielessä kaulattujen mäntyjen sopivuutta lahokapolle pitäisi selvittää, niin että saataisiin selville hyötyykö lahokapo ennallistamisesta. Seuranta on aloitettu kolmella suojelualueella Pohjois-Karjalassa kesällä 2007 yhteistyössä Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan kanssa (Tikkamäki 2007).

Pohjois-Karjalassa, Kainuussa, eteläisessä Lapissa ja Suomenselällä tulisi kartoittaa lajin esiintymistä potentiaalisiksi arvioiduissa elinympäristöissä, jotta saataisiin selville, millä suojelualueilla laji elää. Lajin seuranta määritellään tätä ennen tehtävän perustietojen kokoamisen pohjalta.

Taulukko 2. Lahokapon nykyisten havaintopaikkojen jakautuminen suojelualueille, suojeluohjelma-alueille ja niiden ulkopuolelle sekä Metsähallituksen alueille. Lähde: ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 2.1.2007.

Omistaja	Natura	Luonnon-suojelualue	Luonnon-suojeluohjelma	Naturan tuoma lisäys	Suojelu yhteensä	Ei suojeltu	Kaikki yhteensä
Mh	20	13	2	5	20	11	31
muu	–	–	–	–	–	–	–
Yhteensä	20	13	2	5	20	11	31

Kirjallisuutta

Mannerkoski, I. 2001: Kovakuoriaiset. – Teoksessa: Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.), Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet. Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristö 510: 122–149.

Similä, M., Ahlroth, P., Mannerkoski, I., Hyvärinen, E., & Rassi, P. 2007: Lajien suojelutason raportointi EU:lle 2007 & Metsähallituksen vastuulajien tila 2006 -arviointi. Lahokapo. – Julkaisematon raportti (asianumero 4915/41/2007), Metsähallitus, Vantaa, 21.12.2007. 11 s.

Tikkamäki, T. 2007: Lahokapon (*Boros schneideri*) esiintyminen ja seuranta Ruunaan, Patvinsuon ja Mujejärven Natura 2000 -alueilla. – Raportti. Metsähallitus, Lieksa. 23 s.

Metsähallituksen vastuulajien tilan ja suojelutason arviointi on tehty luontodirektiivin vuosia 2001–2006 koskevan raportoinnin yhteydessä. Suojelutaso ja sen osatekijät (levinneisyysalue, populaatio, lajin elinympäristö, ennuste lajin tulevaisuudesta) arvioitiin luokituksella suotuisa – epäsuotuisa riittämätön – epäsuotuisa huono. Arvioinnista ovat vastanneet Maarit Similä ja Ilpo Mannerkoski. Luontodirektiivin raportointiin osallistuivat myös Petri Ahlroth, Esko Hyvärinen ja Pertti Rassi ja sitä ovat kommentoineet useat asiantuntijat. Jari Ilmonen on toimittanut tämän tietolomakkeen arviointimateriaalin pohjalta ja Heikki Eeronheimo on osallistunut toimitustyöhön.

Suomen raportti EU:n komissiolle luontodirektiivin toimeenpanosta kaudelta 2001–2006 on osoitteessa: www.ymparisto.fi > Luonnonsuojelu > Suojeluohjelmat ja -... > Natura 2000 -verkosto > Raportti luontodirektiivin toimeenpanosta Suomessa 2001–2006

Luontodirektiivin raportoinnin laji- ja luontotyyppikohtaiset arvioinnit ja niiden yhteenvedot eri luonnonmaantieteellisiltä alueilta kaikissa EU-maissa ovat osoitteessa: <http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17>

Suosittelava viittaus: Similä, M., Mannerkoski, I. & Ilmonen, J. 2009: Metsähallituksen vastuulajien tila ja suojelutaso vuonna 2006. Lahokapo – *Boros schneideri* (Panzer). – Tietolomake, lajit. Metsähallitus, 4 s. <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/lahokapo_2006.pdf>

Ulkoasu ja taitto Marianne Katainen, kartta Heikki Eeronheimo

© Metsähallitus 2009